

**EĞİTİM
KÜLTÜR ve
BİRLİKTELİK
DERNEĞİ**

I. ULUSLARARASI EĞİTİMDE VE KÜLTÜRDE AKADEMİK ÇALIŞMALAR SEMPOZYUMU

**INTERNATIONAL SYMPOSIUM OF ACADEMIC
STUDIES ON EDUCATION AND CULTURE
I-SASEC 2018**

13-15 Eylül 2018-MERSİN

TAM METİN BLDİRİKTİR

Facebook'un Eğitsel Amaçlı Kullanımı ile Utangaçlık ve Sosyal Fobi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Ramazan YILMAZ, Fatma Gizem KARAOĞLAN YILMAZ

Özet: Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin Facebook'u eğitsel amaçlı kullanmaları ile utangaçlık ve sosyal fobi arasındaki ilişkileri incelemektir. Araştırma ilişkisel tarama modeline göre yürütülmüş olup, araştırmanın katılımcılarını bir üniversitenin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören ve Bilgisayar II dersi kapsamında açılan Facebook Ders grubuna üye olan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma söz konusu ders grubuna üye olan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 355 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %50.42'si erkek, %49.58'i ise kadındır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; Kişisel Bilgi Formu, Facebook'un Eğitsel Kullanım Ölçeği, Utangaçlık Ölçeği ve Çapa Çocuk ve Ergenler için Sosyal Fobi Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeklerden elde edilen verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiş olup verilerin analizinde parametrik testler kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda öğrencilerin Facebook'u eğitsel kullanım durumlarının gelişmiş olduğu, utangaçlık durumlarının ve sosyal fobi durumlarının ise düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Ölçekler arası ilişki incelendiğinde, Facebook'un eğitsel amaçlı kullanımı ile utangaçlık arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı belirlenmiştir. Benzer şekilde Facebook'un eğitsel amaçlı kullanımı ile sosyal fobi arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. Diğer taraftan, utangaçlık ile sosyal fobi arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü anlamlı güçlü bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Araştırma bulguları doğrultusunda uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Utangaçlık, Sosyal fobi, Facebook, Eğitsel amaçlı kullanım, Bireysel farklılıklar, Sosyal ağlar

Investigation of Relationship between Educational Use of Facebook and Shyness and Social Phobia

Ramazan YILMAZ, Fatma Gizem KARAOĞLAN YILMAZ

Abstract: The purpose of this research is to examine the relationship between the educational uses of Facebook, shyness and social phobia of university students. The research was conducted according to correlational research and participants of this research are students who study in various parts of a university and are enrolled in the Facebook Course Group opened under Computer II course. The research was conducted on 355 students who were members of the course group and voluntarily participated in the research. 50.42% of the students participated in the survey, 49.58% are females. As a means of data collection in research; Personal Information Form, Facebook Educational Use Scale, Shyness Scale and Capa Social Phobia Scale for Children and Adolescents. It was determined that the data obtained from the scales showed a normal distribution. For this reason parametric tests were used in analysis. Reliability level of .05 was taken as the basis for the significance tests in the study. Findings from the survey showed that students had improved Facebook educational use, shyness and social phobia were low. When the relationship between scales was examined, it was seen that there was no statistically significant relation between educational use of Facebook and shyness. Similarly, there is no

statistically significant relationship between educational use of Facebook and social phobia. On the other hand, there was a statistically significant positive correlation between shyness and social phobia. Various suggestions were made for applicants and researchers in the direction of research findings.

Keywords: Facebook, Educational use, Shyness, Social Phobia, Individual Differences, Social networks

1. GİRİŞ

Çevrimiçi sosyal ağlar, insanlarla iletişim kurma, oyun oynama, eğlence, eğitim, ticaret gibi çeşitli nedenlerle kullanılmaktadır. Çevrimiçi sosyal ağ siteleri içerisinde en popüler web sitelerinden biri Facebook'dur. Günümüz gençlerinin birçoğunun Facebook'a giriş yapması, uyandıkları an gerçekleştirdikleri ilk etkinlik ve uyumadan önceki gerçekleştirdikleri son etkinliklerden biri durumuna gelmiştir. Gençler, Facebook üzerinden sosyalleştikleri, birbirleriyle iletişim kurdukları ve kendilerini ifade ettikleri için, birçok ebeveyn ve öğretmen, çocuklarının çevrimiçi ortamda çok fazla zaman geçirme durumlarını sorgulamaya başlamıştır. Sorumlu ebeveynler ve öğretmenler, çocuklarını güvenli ve üretken olduklarını düşündükleri faaliyetlere katılmaya teşvik ederken, çocukları için zararlı gördükleri etkinliklerden uzaklaştırmaya çalışırlar. Facebook gibi sosyal ağlar günümüzde bilgi paylaşımı yapma, çevrimiçi tartışma grupları oluşturma, informal öğrenme gruplarına katılma ve takip etme gibi eğitsel amaçlı da kullanılmaya başlamıştır. Ancak bu gibi eğitsel amaçlarla kullanılan sosyal ağlar çeşitli nedenlerden ötürü her zaman istenilen başarıya ulaşamayabilmektedir. Bunun sonucu olarak da öğretmenler ve ebeveynler için olumsuz ön yargılar oluşmaya başlayabilmektedir. Karaoğlan Yılmaz ve Çavuş Ezin (2017) ebeveynlerle yaptıkları çalışmalarında onların bilgi güvenliğini sağlamak amacıyla çoğunlukla sadece uyarıda bulduklarını ancak somut bilgiler veremediklerini belirlemiştir.

Eğitsel amaçlı oluşturulan Facebook gruplarının çoğunlukla, ders içi ve dışı tartışmaların gerçekleştirilmesinde, bilgi ve kaynak paylaşımlarının yapılmasında kullanıldıkları göz önüne alındığında, Facebook'un eğitsel amaçlı kullanımının başarısı üzerinde bireysel farklılıkların etkili olabileceği düşünülmektedir. Yapılan çalışmalarda Facebook'ta eğitsel amaçlı oluşturulan gruplarda sosyal bulunuşluk, akademik öz-yeterlik, topluluk hissi ve işlemsel uzaklık algısının bilgi paylaşma davranışlarını etkilediği belirlenmiştir (Karaoğlan Yılmaz, 2017; Yılmaz, 2016). Araştırma önerilerinde değişik bireysel farklılıkların da incelenmesinin önemine vurgu yapılmıştır. Bu bireysel farklılıklardan olan utangaçlık ve sosyal fobi öğrencilerin Facebook gruplarında etkin ya da pasif bir rolde olmaları, bu gruplardaki tartışmalara, bilgi paylaşımlarına katılıp katılmamaları ile doğrudan ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Utangaçlık ve sosyal fobileri düşük olanların bu gruplarda daha etkin olabileceği, buna bağlı olarak da eğitsel amaçlı olarak Facebook'tan daha etkin yararlanabileceği düşünülmektedir. Bu araştırılması gereken bir noktadır. Bu amaçla gerçekleştirilen bu araştırmanın amacı öğrencilerin Facebook'u eğitsel amaçlı kullanmaları ile utangaçlık ve sosyal fobi arasındaki ilişkileri incelemektir.

2. YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada öğrencilerin Facebook'u eğitsel amaçlı kullanmaları ile utangaçlık ve sosyal fobi arasındaki ilişkileri belirlemek için ilişkiisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkiisel tarama modeli ile mevcut koşullar altında iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkiler belirlenebilir (Karasar, 2003).

Katılımcılar ve Veri Toplama Araçları

Araştırmanın katılımcılarını; bir üniversitenin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören ve Bilgisayar II dersi kapsamında açılan Facebook Ders grubuna üye olan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma söz konusu ders grubuna üye olan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 355 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %50.42'si erkek, %49.58'i ise kadındır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak; Kişisel Bilgi Formu, Facebook'un Eğitsel Kullanım Ölçeği, Utangaçlık Ölçeği ve Çapa Çocuk ve Ergenler için Sosyal Fobi Ölçeği kullanılmıştır. Üniversite öğrencilerinin; cinsiyet gibi bazı demografik özellikleriyle ilgili bilgi edinmek amacıyla araştırmacılar tarafından bir Kişisel Bilgi Formu hazırlanmış ve katılımcılara uygulanmıştır. Üniversite öğrencilerinin Facebook'u eğitsel amaçlı kullanmalarını belirlemek için Mazman (2009) tarafından geliştirilen Facebook Eğitsel Kullanım Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 10'lu likert tipinde bir derecelendirme yapısına sahip olup, 11 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin tamamı için hesaplanan Cronbach Alfa(α) güvenilirlik katsayısı .94'tür. Utangaçlık Ölçeği Güngör (2001) tarafından geliştirilmiş olup, 20 maddelik beşli likert tipi bir derecelendirmeye sahiptir. Ölçeğin tamamı için hesaplanan Cronbach Alfa(α) güvenilirlik katsayısı .91 olarak bulunmuştur. Çapa Çocuk ve Ergenler için Sosyal Fobi Ölçeği Demir, Eralp-Demir, Özmen ve Uysal (1999) tarafından geliştirilmiş olup, 25 maddelik beşli likert tipi bir derecelendirmeye sahiptir. Ölçeğin tamamı için hesaplanan Cronbach Alfa(α) güvenilirlik katsayısı .83'tür.

Verilerin Çözümlemesi

Katılımcılardan elde edilen ölçek puanlarının normallik dağılımı Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiştir. Bulgular incelendiğinde verilerin normal dağılım gösterdiği belirmiş ($p>.05$) olup verilerin analizinde parametrik testler kullanılmıştır. Anlamlılık testlerinde .05 güvenilirlik düzeyi esas alınmıştır.

3. BULGULAR

Çalışmanın bulguları ve yorumları aşağıda verilmiştir.

Öğrencilerin Facebook'un Eğitsel Kullanım Ölçeği, Utangaçlık Ölçeği ve Çapa Çocuk ve Ergenler için Sosyal Fobi Ölçeğinden elde ettikleri puanlara ilişkin bulgular Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Ölçeklere İlişkin Puanların Dağılımları

Ölçekler	Madde Sayısı	\bar{X}	ss	\bar{x}/k
• Facebook'un Eğitsel Kullanım Ölçeği	11	80.05	25.10	7.27
• Utangaçlık Ölçeği	20	44.72	15.61	2.23
• Çapa Çocuk ve Ergenler için Sosyal Fobi Ölçeği	25	56.85	21.18	2.27

Tablo 1'e göre, öğrencilerin Facebook Eğitsel Kullanım Ölçeğinden alınan toplam puan ortalaması 80.05 (10 üzerinden 7.27) olarak hesaplanmıştır. Bu bağlamda, ölçeğin puan aralıkları dikkate alındığında üniversite öğrencilerinin Facebook'u eğitsel kullanım durumlarının gelişmiş olduğu söylenebilir. Öğrencilerin Utangaçlık Ölçeğinden alınan toplam puan ortalaması 44.72 (5 üzerinden 2.23) olarak hesaplanmıştır. Bu bağlamda, ölçeğin puan aralıkları dikkate alındığında üniversite öğrencilerinin utangaçlık durumlarının düşük düzeyde olduğu söylenebilir. Öğrencilerin Çapa Çocuk ve Ergenler için Sosyal Fobi Ölçeğinden elde ettikleri toplam puan ortalaması 56.85 (5 üzerinden 2.27) olarak hesaplanmıştır. Bu bağlamda, ölçeğin puan aralıkları dikkate alındığında üniversite öğrencilerinin sosyal fobi durumlarının düşük düzeyde olduğu söylenebilir.

Ölçekler arasındaki ilişkiler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Facebook'un Eğitsel Kullanım Ölçeği, Utangaçlık Ölçeği ve Çapa Çocuk ve Ergenler için Sosyal Fobi Ölçekleri arasındaki İlişkiler

		Facebook'un Eğitsel Kullanım Ölçeği	Utangaçlık Ölçeği	Çapa Çocuk ve Ergenler için Sosyal Fobi Ölçeği
Facebook'un Eğitsel Kullanım Ölçeği	r	1	-.008	-.095
	p		.887	.074
	N	355	355	355
Utangaçlık Ölçeği	r	-.008	1	.764**
	p	.887		.000
	N	355	355	355
Çapa Çocuk ve Ergenler için Sosyal Fobi Ölçeği	r	-.095	.764**	1
	p	.074	.000	
	N	355	355	355

Tablo 2 incelendiğinde Facebook'un Eğitsel Kullanım Ölçeği ile Utangaçlık Ölçeği arasında ($r=-.008$, $p>.05$) anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir. Facebook'un Eğitsel Kullanım Ölçeği ile Çapa Çocuk ve Ergenler için Sosyal Fobi Ölçeği arasında ($r=-.095$, $p>.05$) anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir. Diğer taraftan, Utangaçlık Ölçeği ile Çapa Çocuk ve Ergenler için Sosyal Fobi Ölçeği arasında ($r=.764$, $p<.05$) istatistiksel olarak anlamlı ve güçlü bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Büyüköztürk'e (2009) göre korelasyon değerleri $r = .00$ ile $.30$ arasında küçük bir ilişki olduğunu, $r = .31$ ile $.70$ arasında ise orta düzeyde bir ilişki olduğunu ve $r = .71$ ile 1 arasında ise güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir.

4. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Öğrencilerin Facebook’u eğitsel amaçlı kullanmaları ile utangaçlık ve sosyal fobi arasındaki ilişkileri belirlemek için gerçekleştirilen bu araştırma 355 katılımcı üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda öğrencilerin Facebook’u eğitsel kullanım durumlarının gelişmiş olduğu, utangaçlık durumlarının ve sosyal fobi durumlarının ise düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Ölçekler arası ilişki incelendiğinde, Facebook’un eğitsel amaçlı kullanımı ile utangaçlık arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. Benzer şekilde Facebook’un eğitsel amaçlı kullanımı ile sosyal fobi arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. Diğer taraftan, utangaçlık ile sosyal fobi arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü anlamlı güçlü bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda utangaçlık, sosyal fobi gibi duygu ve davranışlara sahip olan öğrencilerin eğitsel amaçlı Facebook’tan yararlanabilecekleri söylenebilir. Utangaçlık ve sosyal fobiye sahip olmanın Facebook’un eğitsel amaçlı kullanımını engellemeyeceği söylenebilir. Ayrıca, Yılmaz ve Karaoğlan Yılmaz (2018) çalışmasında Facebook’ta bilgi paylaşma davranışlarında roller atanmasının işlemsel uzaklık algısını düşürüp bilgi paylaşma davranışlarına etki ettiğini belirlemişlerdir. İleride yapılacak çalışmalarda Facebook temelli bilgi paylaşma gruplarında roller atanarak utangaçlık ve sosyal fobinin değişimi incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Büyüköztürk, Ş. (2009). *Veri analizi el kitabı (9. sürüm)*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demir, T., Eralp-Demir, D., Özmen, E., & Uysal, Ö. (1999). Çapa çocuk ve ergenler için sosyal fobi ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirliği. *Düşünen Adam*, 12(4), 23-30.
- Güngör, A. (2001). Utangaçlık ölçeğinin geliştirilmesi geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(15), 17-22.
- Karaoğlan Yılmaz, F. G. (2017). Social presence and transactional distance as an antecedent to knowledge sharing in virtual learning communities. *Journal of Educational Computing Research*, 55(6), 844-864.
- Karaoğlan Yılmaz, F. G., & Çavuş Ezin, Ç. (2017). Ebeveynlerin bilgi güvenliği farkındalıklarının incelenmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 7(2), 41-57. doi: 10.17943/etku.288874.
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayınları, Ankara.
- Mazman, S. G. (2009). *Sosyal ağların benimsenme süreci ve eğitsel bağlamda kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yılmaz, R. (2016). Knowledge sharing behaviors in e-learning community: Exploring the role of academic self-efficacy and sense of community. *Computers in Human Behavior*, 63, 373-382.
- Yılmaz, R., & Karaoğlan Yılmaz, F. G. (2018). Assigned roles as a structuring tool in online discussion groups: comparison of transactional distance and knowledge sharing behaviors. *Journal of Educational Computing Research*, doi: <https://doi.org/10.1177/0735633118786855>.